

دانشگاه جامع علمی کاربردی

جزوه آموزشی مدیریت بانکداری و بیمه

دانشگاه زر ماکارون

((استاد لیلا نیک خواه نسب))

نیمسال دوم ۹۵-۹۴

تعریف مدیریت

مدیریت عبارتست از دانش اداره امور یا به تعبیر دیگر مدیریت عبارتست از کارکردن با و از طریق دیگران، برای رسیدن به هدف های سازمان و هدف های کارکنان از طریق برنامه ریزی، سازماندهی، هماهنگی، هدایت و کنترل.

اصول مدیریت (وظایف مدیریت)

هر یک از مدیران واحد ها فارغ از فعالیتی که انجام می دهند بایستی اصول و یا وظایفی را با دقت و مهارت کافی در انجام و اجرای حیطة فعالیت خود مورد استفاده قرار دهند که این اصول عبارتند از:

۱- برنامه ریزی

برای دست یافتن به هدف مورد نظر، باید قبل از تلاش فیزیکی یا اقدام به انجام کار، تلاش ذهنی یا برنامه ریزی کافی صورت بگیرد. برنامه ریزی شالوده مدیریت را تشکیل می دهد.

در واقع با توجه به تعریف فوق هر یک از کارکنان بانک ها و مؤسسات مالی و اعتباری در هر رده مدیریتی که باشند، انتظاری را که رده بالاتر از آنان دارند بایستی قبل از اجرا برنامه ریزی نمود و بر اساس برنامه ریزی و تقویم زمانی آن را انجام داد. بطور مثال اگر شما بعنوان رئیس شعبه اشتغال دارید یکی از انتظارات مدیریت شعب استان رسیدن به هدف ابلاغی در جذب منابع است که با برنامه ریزی و اجرای یک تقویم زمانی سعی در تحقق آن خواهید داشت.

۲- سازماندهی

سازماندهی فرآیندی است که طی آن تقسیم کار میان افراد و گروه های کاری و هماهنگی میان آنان، به منظور کسب اهداف صورت می گیرد.

به تعبیر دیگر مدیران شعب برای انجام وظایف محوله خود، بایستی ابتدا اقدام به برنامه ریزی در جهت اجرای انتظارات مدیریت شعب استان نمائید، سپس با توجه به توانمندی هر یک از متصدیان امور بانکی، با انجام تقسیم کار در جهت تحقق آن اهداف تلاش نمائید.

۳-هماهنگی

دو موضوع در تشکیل سازمان اهمیت بسیار دارد:

۱) تقسیم کار و طبقه بندی وظایف

۲) هماهنگ کردن عملیات واحدهای مختلف سازمان به منظور تحقق هدف های مشترک سازمان.

با توجه به تعریف فوق در خصوص تقسیم کار و طبقه بندی وظایف در اصل سازماندهی بدان اشاره گردید اما دربخش دیگر آن که هماهنگ کردن عملیات واحد های مختلف سازمان در جهت تحقق اهداف سازمان می باشد، بعنوان یکی دیگر از اصول مدیریت مطرح می شود به تعبیر دیگر چنانچه شما بعنوان رئیس شعبه اقدام به برنامه ریزی و سازماندهی نمودید، بایستی برای اجرای منطقی انتظارات رده بالاتر مدیریتی یک هماهنگی بین اقدامات انجام شده در بین متصدیان امور بانکی به انجام رسانید بطور مثال اگر قرار است در شعبه ای تسهیلات پرداخت گردد، قطعاً نیاز است که ابتدا به جذب منابع پرداخت تا از آن محل به توان تسهیلاتی پرداخت نمود، بدیهی است این موضوع نیاز به یک هماهنگی و توازنی بین اقدامات کارکنان در شعبه دارد.

۴-هدایت

یکی دیگر از اصول مدیریت، اصل هدایت است، هر سازمانی متشکل از کارکنان می باشد و وظیفه مدیریت، هدایت آنهاست لذا با توجه به این تعریف شما بعنوان رئیس شعبه بایستی به هدایت کارکنان بپردازید و در آنان انگیزه ایجاد نمائید، به بررسی و حل و فصل تضادهای موجود مبادرت نمائید و به برقراری ارتباط با نیروی

انسانی همواره همت گمارد بطوریکه کارکنان با میل و رضایت برای تحقق انتظارات رده بالاتر، سعی و تلاش نمایند.

۵- نظارت و کنترل

یکی دیگر از اصول مدیریت، اصل نظارت و کنترل است، منظور از نظارت یا کنترل، حصول اطمینان نسبت به انطباق نتایج عملیات با هدفهای مطلوب است.

برای کنترل، روشهای مختلف و متعددی به کار می رود که این روش ها می تواند از طریق کنترل بودجه باشد، یا از طریق احصاء گزارش های آماری.

لذا با توجه به این تعریف، رئیس شعبه همواره بایستی وضعیت و عملکرد خود را با انتظارات رده بالاتر مدیریت انطباق داده تا تشخیص دهد که آیا از اهدافی که برای شعبه ترسیم گردیده بالاتر، کمتر و یا روی نقطه هدف هستند بطور مثال اگر هدفی را برای جذب منابع به شعبه ابلاغ نموده اند، همواره در پایان هفته، ماه، فصل و ... با احصاء گزارش آماری در شعبه این نظارت و کنترل را رئیس شعبه می تواند انجام دهد، چنانچه از هدف عقب تر باشد، بایستی با تلاش مضاعف و رفع موانع، سریع تر به هدف تعیین شده دست یابند و چنانچه در نقطه هدف و یا بالاتر از آن باشند، به لحاظ اینکه در نقطه مثبتی از ارزیابی عملکرد قرار گرفته اند، با انگیزه بالاتر سعی در افزایش آن و عملکردی فراتر از هدف داشته باشند.

هر مدیر با توجه به نوع کار، سطح سازمان و شرایط و مقتضیات موجود به درجاتی از مهارت های مدیریتی نیاز دارد. رئیس یک شرکت بزرگ چندصدهزار نفری را مدیر می نامند، درحالی که به سرپرست ده نفر از کارکنان یک دفتر بیمه نیز مدیر می گویند.

معمولاً سه سطح ذیل را برای طبقه بندی سطوح مدیریت در نظر می گیرند:

۱- سطح مدیریت عالی؛

۲- سطح مدیریت میانی؛

۳- سطح مدیریت عملیاتی

سطح مدیریت عالی:

مدیران عالی در این سطح بایستی از مهارت های ادارکی بالا، مهارت های انسانی متوسط و مهارت های فنی پائین تری برخوردار باشند، چراکه در سطح گسترده ای درگیر برنامه ریزی های جامع و بلند مدت می شوند و با مقتضیات و متغیرهای متنوع تری سروکار دارند. مدیران عالی، عملکرد کلی واحدهای عمده سازمان را ارزیابی می کنند. درباره موضوعات و مسائل کلان سازمان با مدیران سطوح پائین تبادل نظر می کنند و بیشتر وقت خود را با مدیران هم سطح یا افراد خارج از سازمان، و زمان اندکی را نیز با کارکنان می گذرانند.

سطح مدیریت میانی:

مدیران میانی در این سطح از مهارت های ادراکی، انسانی و فنی هم وزنی برخوردارند، چراکه مانند حلقه واسطه میان مدیران عملیاتی و مدیران عالی عمل می کنند. این مدیران به طور مستقیم به مدیریت عالی گزارش می دهند و کارشان مدیریت و نظارت بر مدیران عملیاتی است. بیشتر وقت مدیران میانی به تحلیل داده ها، آماده سازی اطلاعات برای تصمیم گیری، تنظیم برنامه و طرح های عملی بر مبنای تصمیمات مدیریت عالی و برنامه ریزی فعالیت های مدیران عملیاتی و هدایت آنها برای نیل به اهداف سازمانی است.

سطح مدیریت عملیاتی:

مدیران عملیاتی در این سطح از مهارت های فنی بالا، مهارت های انسانی متوسط و مهارت های ادراکی پایین تری برخوردارند، چراکه این دسته از مدیران افرادی پرمشغله هستند و مراجعه مکرر افراد موجب انقطاع کارشان می شود. مدیران سطوح عملیاتی بیشتر وقت خود را با کارکنان، مقداری از زمان را با همکاران و زمان اندکی را با افراد مافوق یا افراد خارج از سازمان می گذرانند.

تعریف برنامه ریزی :

برنامه ریزی عبارتست از فرایندی دارای مراحل مشخص و بهم پیوسته برای تولید یک خروجی منسجم در قالب سیستمی هماهنگ از تصمیمات. برنامه ریزی فکر کردن راجع به آینده یا کنترل آن نیست بلکه فرایندی است که می تواند در انجام این امور مورد استفاده قرار گیرد. برنامه ریزی، تصمیم گیری در شکل معمول آن نیست بلکه از طریق فرایند برنامه ریزی، مجموعه ای از تصمیمات هماهنگ اتخاذ می شود. برنامه ریزی می تواند برای زمان حال یا آینده انجام شود.

انواع برنامه ریزی:

برنامه ریزی از دیدگاه ها و به لحاظ گوناگون قابل تفکیک و تقسیم است . برنامه ریزی از جنبه ماهیت دارای انواع زمانی، فیزیکی، سازمانی، فرآیندی، مالی، وظیفه ای و عمومی می باشد . به لحاظ رویکرد برنامه ریزی را می توان به لحاظ پوشش (خرد و کلان)، توسعه و آمایش تقسیم نمود.

برنامه ها براساس مدت اجرای برنامه فارغ از اینکه در چه سطحی اعمال و اجرا می گردند را می توان دسته بندی نمود.

از جنبه افق زمانی برنامه ریزی را می توان در قالب برنامه ریزی کوتاه مدت، برنامه ریزی میان مدت و بلند مدت دسته بندی کرد. برنامه ریزی کوتاه مدت و بلند مدت برای هر دو سطح خرد و کلان نیز مورد استفاده قرار می گیرد. برنامه ریزی بلند مدت در سطح کلان همان برنامه های اقتصادی اجتماعی است، و برنامه های کوتاه مدت شامل برنامه های سالیانه از جمله بودجه است. از طرفی، برنامه های بلند مدت در سطح خرد در قالب برنامه ریزی استراتژیک و نظام برنامه ریزی یکپارچه قابل بحث است، و برنامه ریزی کوتاه مدت شامل برنامه های عملیاتی یا کوتاه مدت شرکت ها و سازمان ها می باشد .

• انواع برنامه ریزی از نظر مدت اجرا

از مهمترین انواع برنامه ریزی، یکی برنامه ریزی مفید و دیگری برنامه ریزی انعطاف پذیر است. در آغاز رواج برنامه ریزی، که عمر آن را به شکل کنونی نباید بیش از ۷۰ سال دانست، تصور می شد که می توان برنامه ای معین را برای مدتی معلوم طرح کرد و تا پایان دوره ی برنامه، به تمام نکات آن مقید بود. اما تجارب متعدد نشان داد که چه در عرصه ی برنامه ریزیهای اقتصادی و اجتماعی و چه در برنامه ریزی های کالبدی، به حکم پویایی روابط حاکم بر جوامع، مقید بودن به برنامه ای ثابت مشکلاتی را به همراه خواهد داشت که شاید از بی برنامهگی نیز بدتر باشد. لذا، با توجه به این نکات، برنامه ریزی را می توان از نظر مدت اجرا، به خاطر بررسی اقدامات انجام شده و جبران اشتباهات یا نواقص، به چند دوره ی مشخص تقسیم نمود:

الف- برنامه ریزی بلندمدت:

که دوره ی اجرای آن بین ۱۰ تا ۲۰ سال است و گاهی به ۲۵ سال نیز می رسد و علت نیاز به آن، معمولاً ایجاد یک چهارچوب کلی و آینده نگرانه در زمینه ی مورد توجه برنامه است که بر اساس این چهارچوب بتوان

نیازها و امکانات آینده را مشاهده کرد و تقسیمات، هم آهنگی و توازن آنها را بر پایه ای گذارد که هدف های بلندمدت ایجاب می کند.

ب- برنامه ریزی میان مدت:

که معمولاً مدت اجرای برنامه ی آن بین ۳ تا ۷ سال می باشد و گاه می تواند به ده سال نیز برسد و آن اجرای برنامه هایی است که در قالب همان برنامه ریزی بلندمدت و با هدف های کلی آن، به مرحله ی اجرا درمی آید. در برنامه ی میان مدت، رؤس برنامه مشروح تر از برنامه های بلندمدت است و اگر در برنامه های بلندمدت، هدف های کلی مورد بحث قرار می گیرد، در برنامه های میان مدت به ترتیبی است که ببینیم راه های رسیدن به این هدف ها کدام است.

ج- برنامه ریزی کوتاه مدت:

که معمولاً مدت اجرای آنها بین ۱ الی ۲ سال است. معمولاً هر اندازه مدت اجرای برنامه کوتاه تر باشد، اجرای آن برنامه ها در رابطه با واقعیات، قابلیت اجرایی بیشتر و بهتری دارند. از جهت دیگر، هر یک از برنامه های کوتاه، میان و بلندمدت در قالب یکدیگر انجام می گیرند.

در یک برنامه ی دورنگرانه، هدف ارتقاء سطح زندگی مردم و تامین نیازهای جمعیت یک کشور در بلندمدت است. در قالب این برنامه ها، می توان در برنامه های ۵ تا ۷ ساله (میان مدت) به برنامه ریزی منطقه ای و اجرای برنامه های عمرانی در سطح مناطق مختلف کشور و در رابطه با امکانات آن منطقه پرداخت؛ یا برنامه ها را در هر یک از سطوح بر اساس هدف های خاصی (مانند ارتقاء سطح آموزش، بهداشت و مانند آن) گذارد؛ و در قالب آنها در طی اجرای برنامه های ۱ الی ۲ ساله (کوتاه مدت)، به اجرای جزئیات و مراحل کوتاه تری پرداخت. به عنوان مثال، در قابل برنامه ی میان مدت، به توسعه ی بهداشت و درمان؛ در طی یک برنامه ی کوتاه مدت، به ایجاد

بیمارستان ها یا مراکز درمانی اقدام نمود و یا در سطح منطقه یا شهر، با برنامه های اجرایی میان مدت، فرضاً به توسعه ی فضاهای سبز یا ایجاد مراکز آموزشی همت گمارد.

تاریخچه بیمه در ایران:

سابقه فعالیت بیمه در کشور به صورت غیررسمی حدود یک قرن است. اما نخستین بار در سال ۱۲۸۹ خورشیدی دو شرکت بیمه امریکایی به تاسیس نمایندگی در ایران پرداختند. نخستین قانونی که در ایران در خصوص شرکت های بیمه به تصویب رسید قانون مربوط به ثبت شرکت ها تصویب شد .

تاسیس شرکت سهامی بیمه ایران در تاریخ پانزدهم آبانماه ۱۳۱۴ و همچنین تصویب قانون بیمه در هفتم اردیبهشت ۱۳۱۶ را باید نقطه آغاز تحولات بازار بیمه ایران دانست. با تصویب این قانون در حدود ۱۰ شرکت بیمه خارجی شعب و نمایندگی های خود در ایران را ثبت کردند .

در سال ۱۳۲۹ خورشیدی نخستین شرکت بیمه خصوصی ایرانی با نام "بیمه شرق" تاسیس شد. در سال ۱۳۵۰ خورشیدی بیمه مرکزی ایران تاسیس شد.

معرفی و آشنایی اجمالی با سازمان تشکیلات بیمه مرکزی جمهوری اسلامی ایران

به منظور تنظیم و تعمیم و هدایت امر بیمه در ایران و حمایت بیمه گذاران و بیمه شدگان و صاحبان حقوق آنها همچنین به منظور اعمال نظارت دولت بر این فعالیت موسسه ای به نام بیمه مرکزی ایران به صورت شرکت سهامی تاسیس گردید.

بیمه مرکزی ایران تابع قوانین و مقررات عمومی مربوط به دولت و دستگاههایی که با سرمایه دولت تشکیل شده اند نمی باشد مگر آن که در قانون مربوط صراحتاً "از بیمه مرکزی ایران نام برده شده باشد ولی نسبت به مواردی که در این قانون پیش بینی نشده باشد بیمه مرکزی ایران تابع قانون تجارت است.

• وظایف و اختیارات بیمه مرکزی ایران

- ۱- تهیه آیین نامه و مقرراتی که برای حسن اجرای امر بیمه در ایران لازم باشد با توجه به مفاد این قانون
- ۲- تهیه اطلاعات لازم از فعالیتهای کلیه موسسات بیمه که در ایران کار می کنند
- ۳- انجام بیمه های اتکایی اجباری
- ۴- قبول بیمه های اتکایی اختیاری از موسسات داخلی یا خارجی
- ۵- واگذاری بیمه های اتکایی به موسسات داخلی یا خارجی در هر مورد که مقتضی باشد
- ۶- اداره صندوق تامین خسارتهای بدنی و تنظیم آیین نامه آن موضوع ماده ۱۰ قانون بیمه اجباری مسئولیت مدنی دارندگان وسائل نقلیه موتوری زمینی در مقابل شخص ثالث مصوب دی ماه ۱۳۴۷
- ۷- ارشاد و هدایت و نظارت بر موسسات بیمه و حمایت از آنها در جهت حفظ سلامت بازار بیمه و تنظیم بر امور بیمه اتکایی و جلوگیری از رقابت های مکارانه و ناسالم

ارکان بیمه مرکزی ایران

- ۱- مجمع عمومی
 - ۲- شورای عالی بیمه
 - ۳- هیات عامل
 - ۴- بازرسان
- مجمع عمومی: بیمه مرکزی ایران مرکب از وزیر امور اقتصادی و دارایی ، وزیر کار و امور اجتماعی ، هیات عامل و بازرسان بدون داشتن حق رای در جلسه شرکت خواهند کرد.

وظایف مجمع عمومی به شرح زیر است:

- الف - تعیین خط مشی کلی.
- ب - رسیدگی و اظهار نظر نسبت به گزارش سالانه رئیس کل بیمه مرکزی ایران.
- ج - رسیدگی و تصویب بودجه و ترازنامه و حساب سود و زیان و ترتیب تقسیم سود.
- د - تصویب سازمان و آیین نامه های مالی و اداری بیمه مرکزی ایران.
- هـ - تصویب مقررات استخدامی با رعایت بند پ ماده ۲ قانون استخدام کشوری.
- و - انتخاب بازرسان.
- ز - تعیین حقوق رئیس کل و اعضا هیات عامل و حق الزحمه بازرسان.
- ح - تصمیم نسبت به هر موضوعی که از طرف رئیس کل بیمه مرکزی ایران جزو دستور قرار داده شده باشد..

شورای عالی بیمه

ماده ۱۰ - شورای عالی بیمه از اشخاص زیر تشکیل می شود:

- رئیس کل بیمه مرکزی ایران
- معاون وزارت امور اقتصادی و دارایی
- معاون وزارت بازرگانی
- معاون وزارت کار و امور اجتماعی
- معاون وزارت تعاون و امور روستاها
- رئیس شرکت سهامی بیمه ایران
- مدیر عامل یکی از موسسات بیمه به انتخاب سندیکای بیمه گران ایران

یک نفر کارشناس امور حقوقی به انتخاب مجمع عمومی

یک نفر کارشناس در امور بیمه به انتخاب مجمع عمومی

یک نفر مطلع در امور بیمه به انتخاب رئیس اطاق بازرگانی و صنایع و معادن ایران

اعضا شورای عالی بیمه برای مدت سه سال انتخاب می شوند و انتخاب مجدد آنان بلامانع است

وظایف شورای عالی بیمه :

رسیدگی و اظهار نظر نسبت به صدور پروانه تاسیس یا لغو پروانه موسسات بیمه طبق مقررات این قانون و پیشنهاد آن

به مجمع عمومی

تصویب نمونه ترازنامه که باید مورد استفاده موسسات بیمه قرار گیرد

تعیین انواع معاملات بیمه و شرائط عمومی بیمه نامه ها و نظارت بر امور بیمه های اتکایی

تعیین میزان کارمزد و حق بیمه مربوط به رشته های مختلف بیمه مستقیم

تصویب آیین نامه های لازم برای هدایت امر بیمه و فعالیت موسسات بیمه

رسیدگی و اظهار نظر نسبت به گزارش بیمه مرکزی ایران در باره عملیات و فعالیتهای موسسات بیمه در ایران که

حداقل هر ششماه یکبار باید تسلیم شود

اظهار نظر در باره هرگونه پیشنهاد که از طرف رئیس شورای عالی بیمه به آن ارجاع می شود

انجام سایر وظایفی که این قانون برای آن تعیین نموده است

هیات عامل:

- هیات عامل بیمه مرکزی ایران مرکب از رئیس کل و قائم مقام رئیس کل و معاونان بیمه مرکزی ایران خواهد بود.
- رئیس کل بیمه مرکزی ایران و قائم مقام او به پیشنهاد وزیر امور اقتصادی و دارایی و تصویب هیات وزیران و معاونان بیمه مرکزی ایران به پیشنهاد رئیس کل بیمه مرکزی ایران و موافقت وزیر امور اقتصادی و دارایی به موجب تصویبنامه هیات وزیران منصوب می شوند.
- رئیس کل و قائم مقام رئیس کل بیمه مرکزی ایران برای مدت چهار سال منصوب می شوند و انتصاب مجدد آنان بلامانع است.
- رئیس کل بیمه مرکزی ایران بالاترین مقام اجرایی و اداری بیمه مرکزی ایران می باشد.

وظایف و اختیارات رئیس کل بیمه مرکزی ایران به شرح زیر است:

- الف- نظارت در اجرای این قانون و آیین نامه های مربوط به آن
- ب - نمایندگی بیمه مرکزی ایران در مقابل اشخاص و موسسات دولتی یا خصوصی و دادگاهها و سایر مراجع قضایی و غیر قضایی با حق توکیل و سازش و سایر اختیارات مندرج در ماده ۶۲ قانون آئین دادرسی مدنی
- ج - تفویض قسمتی از اختیارات خود و حق امضا به قائم مقام و یا معاونان و یا روسا یا کارمندان و تعیین وظایف آنان
- د - تقدیم گزارش وضع حسابها و امور بیمه مرکزی ایران به مجمع عمومی
- هـ - تقدیم گزارش عملیات و فعالیت های موسسات بیمه در ایران و شورای عالی بیمه
- ماده ۲۳- در غیاب رئیس کل بیمه مرکزی ایران قائم مقام رئیس کل دارای کلیه اختیارات و وظایف قانونی او خواهد بود.

بازرسان

بیمه مرکزی ایران دارای دو نفر بازرس (به موجب اساسنامه سازمان حسابرسی مصوب ۱۳۶۶/۶/۱۷ و وظیفه بازرسان به سازمان حسابرسی محول گردیده است.) که اطلاعات و تجارب کافی در امور بیمه و حسابداری داشته باشند خواهد بود که یک نفر از آنان از طرف وزیر امور اقتصادی و دارایی و دیگری از طرف وزیر بازرگانی پیشنهاد و با تصویب مجمع عمومی برای یک سال تعیین خواهند شد ، انتخاب مجدد بازرسان بلامانع است .

بازرسان حق دارند هرگونه اطلاعی را از بیمه مرکزی ایران بخواهند ولی حق دخالت مستقیم در امور بیمه مرکزی ایران راندارند .

رسیدگی به ترازنامه سالانه وظیفه اصلی بازرسان می باشد ترازنامه بیمه مرکزی ایران یکماه قبل از تشکیل مجمع عمومی تسلیم بازرسان خواهد شد تا گزارش در باره آن تهیه و ضمن اظهار نظر به مجمع ارائه گردد .

بیمه گری:

مؤسسات بیمه

۱- کلیات:

ماده ۳۱- عملیات بیمه در ایران به وسیله شرکتهای سهامی عام ایرانی که کلیه سهام آنها بانام بوده و با رعایت این قانون و طبق قانون تجارت به ثبت رسیده باشند انجام خواهد گرفت

تشخیص فعالیت‌هایی که به آن عملیات بیمه اطلاق می‌شود با شورای عالی بیمه خواهد بود.

تعداد سهامداران یک مؤسسه بیمه ایرانی نباید کمتر از ده شخص حقیقی یا حقوقی باشد.

هر شخص حقیقی یا حقوقی نمی تواند بیش از ۲۰ درصد سهام یک مؤسسه بیمه ایرانی را دارا باشد، نصاب ۲۰ درصد شامل اقارب نسبی و سببی درجه یک از طبقه اول صاحب سهم نیز خواهد بود. صاحب سهم مؤسسات بیمه‌ای، نباید دولتی باشد.

مؤسسات بیمه ایرانی با سرمایه حداقل یکصد میلیون ریال تشکیل می‌شود که باید ۵۰ درصد آن نقداً پرداخت شده باشد میزان ودیعه‌ای که عندالاقضا برای هر یک از رشته های بیمه در نظر گرفته خواهد شد در آیین نامه‌ای که از طرف بیمه مرکزی ایران تهیه و به تصویب شورای عالی بیمه می‌رسد تعیین خواهد شد.

ثبت هر مؤسسه بیمه در ایران موکول به ارائه پروانه تأسیس که از طرف بیمه مرکزی ایران صادر می‌شود خواهد بود همچنین ثبت هر گونه غیرات بعدی در اساسنامه و میزان سرمایه و سهام مؤسسات بیمه‌ای که به ثبت رسیده باشند موکول به ارائه موافقت بیمه مرکزی ایران می‌باشد.

۲- صدور پروانه

برای انجام عملیات بیمه در تمام رشته‌ها یا رشته‌ای معین باید قبلاً طبق مقررات از بیمه مرکزی ایران پروانه تحصیل گردد برای تحصیل پروانه مذکور متقاضی باید مدارک و اطلاعات زیر را به بیمه مرکزی ایران تسلیم کند:

۱. اساسنامه مؤسسه.
۲. میزان سرمایه مؤسسه.
۳. صورت کامل اسامی شرکا و مدیران و تابعیت و تعداد سهام هر یک از آنها.
۴. میزان سهام نقدی و غیرنقدی و نحوه پرداخت آنها.
۵. اسناد و مدارک و اطلاعات دیگری که بیمه مرکزی ایران برای احراز صلاحیت مالی و فنی مؤسسه و حسن شهرت مدیران لازم بداند.

تقاضای صدور پروانه به بیمه مرکزی ایران تسلیم می‌شود بیمه مرکزی ایران مکلف است حداکثر ظرف مدت شصت روز از تاریخ تسلیم آخرین مدارک و اطلاعات خواسته شده با کسب نظر مجمع عمومی اعم از قبول یا رد تقاضا کتباً به متقاضی اعلام نماید.

هرگاه متقاضی نسبت به نظر اعلام شده اعتراض داشته باشد می‌تواند ظرف سی روز اعتراض خود را به هیئت وزیران تسلیم نماید. نظری که هیئت وزیران اتخاذ نماید قطعی خواهد بود.

ابطال پروانه

- پروانه بیمه برای تمام رشته‌ها و یا رشته‌های معینی در موارد زیر پس از موافقت شورای عالی بیمه با تصویب مجمع عمومی بیمه مرکزی ایران ابطال خواهد شد:
 - ۱- در صورت تقاضای دارنده پروانه.
 - ۲- در صورتی که مؤسسه بیمه تا یک سال پس از صدور پروانه عملیات خود را شروع نکرده باشد.
 - ۳- در مواردی که به تشخیص بیمه مرکزی ایران وضع مالی مؤسسه بیمه طوری باشد که نتواند به تعهدات خود عمل نماید یا بر بیمه مرکزی ایران ثابت گردد که ادامه فعالیت مؤسسه به زیان بیمه‌شدگان و بیمه‌گذاران و یا صاحبان حقوق آنها است.
- در مواردی که مؤسسه بر خلاف اساسنامه خود یا قوانین و مقررات بیمه رفتار کند به پیشنهاد بیمه مرکزی ایران و تصویب شورای عالی بیمه به‌طور موقت از قبول بیمه در رشته‌های معین ممنوع خواهد شد.
- در صورتی که پروانه مؤسسه بیمه‌ای باطل گردد مؤسسه مزبور می‌تواند ظرف سی روز به هیئت وزیران مراجعه و لغو تصمیم متخذه را درخواست کند. نظر هیئت وزیران قطعی است.

- صدور یا لغو پروانه مؤسسه بیمه و اطلاعاتی که از لحاظ حفظ منافع بیمه‌گذاران و بیمه‌شدگان و صاحبان حقوق آنها لازم باشد به هزینه خود مؤسسه بیمه توسط بیمه مرکزی ایران در روزنامه رسمی کشور و یکی از روزنامه‌های کثیرالانتشار تهران و در صورتی که مؤسسه بیمه در شهر یا شهرهای دیگر شعبه یا نمایندگی داشته باشد در یکی از روزنامه‌های آن شهرها نیز در دو نوبت به فاصله یک ماه آگهی خواهد شد.
- در صورتی که پروانه مؤسسه بیمه‌ای برای یک یا چند رشته به‌طور دائم لغو شود بیمه مرکزی ایران با تصویب شورای عالی بیمه کلیه سوابق و اسناد مربوط به حقوق و تعهدات پرتفوی مؤسسه مزبور را به شرکت سهامی بیمه ایران انتقال خواهد داد و یا ترتیب خاص دیگری را که متضمن منافع بیمه‌گذاران و بیمه‌شدگان و صاحبان حقوق آنها باشد خواهد داد.

ورشکستگی مؤسسات بیمه :

در صورتی که ورشکستگی یک مؤسسه بیمه اعلام بشود دادگاه مکلف است قبل از اتخاذ هر گونه تصمیم نظر بیمه مرکزی ایران را جلب نماید. بیمه مرکزی ایران از تاریخ وصول استعلام دادگاه باید ظرف ۱۵ روز نظریه خود را کتباً به دادگاه اعلام دارد. دادگاه با توجه به نظریه بیمه مرکزی ایران تصمیم مقتضی اتخاذ خواهد کرد.

تصفیه مؤسسه بیمه ورشکسته طبق قانون تجارت به عمل می‌آید. در نقاطی که اداره تصفیه امور ورشکستگی وجود ندارد دادگاه بیمه مرکزی ایران را به‌عنوان قائم مقام اداره تصفیه تعیین می‌نماید و در حوزه دادگاه‌های شهرستانی که اداره تصفیه در آنجا تأسیس گردیده‌است اداره تصفیه با معاونت بیمه مرکزی ایران امر تصفیه را انجام خواهد داد.

انتقال عملیات و ادغام

- مؤسسات بیمه می‌توانند با موافقت بیمه مرکزی ایران و تصویب شورای عالی بیمه تمام یا قسمتی از پرتفوی خود را با کلیه حقوق و تعهدات ناشی از آن به یک یا چند مؤسسه بیمه مجاز دیگر واگذار کنند.

- تقاضای انتقال پرتفوی یک مؤسسه بیمه به مؤسسات دیگر بیمه دوبار به فاصله ده روز در روزنامه رسمی کشور و در یکی از روزنامه‌های کثیرالانتشار تهران و عنداللزوم در یکی از روزنامه‌های محلی به هزینه متقاضی از طرف بیمه مرکزی ایران آگهی خواهد شد.
- پس از انقضای سه ماه از تاریخ آخرین آگهی بیمه مرکزی ایران در صورت حصول اطمینان از این که در این انتقال هیچ‌یک از حقوق بیمه‌شدگان و بیمه‌گذاران و صاحبان حقوق آنها تضییع نخواهد شد موافقت خود را با انتقال پرتفوی کتباً به مؤسسه بیمه متقاضی اعلام خواهد داشت.
- در صورت موافقت بیمه مرکزی ایران با انتقال پرتفوی این انتقال برای کلیه بیمه‌شدگان و بیمه‌گذاران و صاحبان حقوق آنها از تاریخ انتقال معتبر خواهد بود.
- بیمه مرکزی ایران به منظور حفظ حقوق بیمه‌گذاران و بیمه‌شدگان و صاحبان حقوق آنها یا به ملاحظات اقتصادی و حمایت امر بیمه می‌تواند با تأیید شورای عالی بیمه و تصویب مجمع عمومی بیمه مرکزی ایران مؤسسات بیمه‌ای را که وضع مالی یا اداری آنها رضایت‌بخش نیست مکلف نماید که در یکی از مؤسسات بیمه دیگری که موافق باشند ادغام شوند و در صورتی که ادغام صورت نگیرد پروانه مؤسسه‌ای که وضع مالی یا اداری آن رضایت‌بخش نیست طبق مقررات این قانون لغو خواهد شد. تصمیم بیمه مرکزی ایران علاوه بر ابلاغ کتبی به مؤسسات موردنظر در روزنامه رسمی کشور و در یکی از روزنامه‌های کثیرالانتشار تهران و عنداللزوم در یکی از روزنامه‌های محلی به اطلاع عموم خواهد رسید.
- اموال مؤسسات بیمه همچنین ودایع و تضمین حقوق و مطالبات بیمه‌گذاران، بیمه‌شدگان و صاحبان حقوق آنان است و در صورت انحلال یا ورشکستگی مؤسسه بیمه‌گذاران و بیمه‌شدگان و صاحبان حقوق آنان نسبت به سایر بستانکاران حق تقدم دارند. در میان رشته‌های مختلف بیمه حق تقدم با بیمه عمر است .

- مؤسسات بیمه نمی‌توانند بدون موافقت قبلی بیمه مرکزی ایران اموال خود را صلح حقوق نمایند و یا به رهن واگذار کنند و یا موضوع هر نوع معامله با حق استرداد قرار دهند. دفاتر اسناد رسمی موظفند هنگام انجام این قبیل معاملات موافقتنامه بیمه مرکزی ایران را مطالبه و مفاد آن را در سند منعکس کنند.
- مؤسسات بیمه موظفند اندوخته‌های فنی و قانونی نگه‌دارند و در حساب‌های خود نحوه به‌کار افتادن آنها را به‌طور مشخص منعکس نمایند. انواع اندوخته‌های فنی و قانونی برای هر یک از رشته‌های بیمه و میزان و طرز محاسبه همچنین ترتیب به‌کار انداختن این اندوخته‌ها و نحوه ارزیابی اموال منقول و غیرمنقولی که نماینده اندوخته‌های مؤسسات بیمه است از طرف شورای عالی بیمه تعیین خواهد شد.
- کلیه مؤسسات بیمه موظفند ترازنامه و حساب‌های سود و زیان خود را طبق نمونه‌ای که از طرف بیمه مرکزی ایران تهیه و به تصویب شورای عالی بیمه می‌رسد تنظیم نمایند و پس از تصویب نسخه‌ای از آن را برای بیمه مرکزی ایران ارسال دارند.
- مؤسسات بیمه موظفند ترازنامه خود را در روزنامه رسمی کشور و یکی از روزنامه‌های کثیرالانتشار تهران درج نمایند.
- اشخاصی که در ایران یا در خارجه به علت ارتکاب جنایت یا دزدی یا خیانت در امانت یا کلاهبرداری یا صدور چک بی‌محل یا اختلاس یا معاونت در یکی از جرایم فوق محکوم شده‌باشند و ورشکستگان به تقصیر نمی‌توانند جزو مؤسسين یا مدیران مؤسسات بیمه باشند. همچنین واگذاری نمایندگی به این اشخاص و اشتغال به دلالتی از طرف آنان ممنوع است.
- در صورتی که به حکم دادگاه مسلم شود که ورشکستگی مؤسسه بیمه به علت تقصیر و تقلب مدیر یا مدیران بوده‌است در صورت عدم تکافوی دارایی مؤسسه مدیران متضامناً مسئول پرداخت طلب بیمه‌گذاران و بیمه‌شدگان و صاحبان حقوق آنان خواهند بود.

عرضه بیمه جز به وسیله اشخاص زیر ممنوع است:

۱- مؤسسات بیمه.

۲- نمایندگان بیمه.

۳- دلالان رسمی بیمه.

- هر کارمند یا نماینده بیمه که اقدام به عرضه بیمه نماید باید دارای کارت شناسایی از طرف مؤسسه بیمه مربوط باشد. نام دلال رسمی یا نماینده بیمه که بیمه نامه وسیله او عرضه شده است باید در بیمه نامه ذکر شود.
- مؤسسات بیمه و نمایندگان و دلالان رسمی بیمه مسئول جبران خساراتی می باشند که در اجرای وظایفشان به سبب تقصیر و یا مسامحه آنها یا کارکنانشان به دیگران وارد آید.
- پروانه دلالی رسمی بیمه به وسیله بیمه مرکزی ایران صادر خواهد شد و آیین نامه دلالان رسمی بیمه به پیشنهاد بیمه مرکزی ایران به تصویب شورای عالی بیمه خواهد رسید.
- هر مؤسسه بیمه در رشته یا رشته های معینی که پروانه بیمه ندارد رأساً و یا به وسیله نمایندگان خود قبول بیمه نماید مکلف به جبران خسارت زیان دیده خواهد بود .
- هر شخص حقیقی یا حقوقی که بدون داشتن پروانه از مؤسسه بیمه تحت عنوان نمایندگی بیمه برای هر یک از رشته ها قبول بیمه نماید به مجازات مقرر در ماده ۲۳۸ قانون مجازات عمومی محکوم خواهد شد.
- کلیه مؤسسات بیمه که در ایران فعالیت می نمایند باید ۵۰ درصد در رشته بیمه های زندگی و ۲۵ درصد در سایر رشته ها از معاملات بیمه ای مستقیم خود را نزد بیمه مرکزی ایران بیمه اتکایی نمایند.
- نحوه واگذاری بیمه اتکایی اجباری و میزان کارمزد و مشارکت در سود آن برای هر رشته بیمه به وسیله شورای عالی بیمه تعیین می گردد .

انواع بیمه

بیمه‌ها به سه دسته کلی تقسیم می‌شوند:

اشخاص

اموال

مسئولیت

بیمه گزار: در قراردادهای بیمه‌ای، بیمه‌گزار شخصی است که قرارداد بیمه را منعقد و پرداخت حق بیمه را تعهد

می‌کند به عبارت دیگر، شخصی است که تقاضای بیمه یا پیشنهاد بیمه را امضا و تسلیم بیمه‌گر، نماینده یا

کارگزار بیمه نموده و پرداخت حق بیمه مربوطه را به عهده می‌گیرد.

بیمه گر: شرکت بیمه ای میباشد که مشخصات آن در بیمه نامه آورده شده و به ازای دریافت وجه بعنوان

حق بیمه ، جبران خسارت احتمالی را طبق شرایط بیمه نامه به عهده می‌گیرد .

بیمه شده: شخص ، شی یا مالی است که پوشش بیمه به آن تعلق می‌گیرد و بیمه گر ریسک آن را می

پذیرد .

اصول بیمه

اصول بیمه شامل ۸ اصل می باشد:

۱- اصل حسن نیت	۲- اصل غرامت	۳- اصل نفع بیمه ای	۴- اصل جانشینی
۵- اصل مشارکت	۶- اصل داوری	۷- اصل علت نزدیک	۸- اصل اتکایی

۱- اصل حسن نیت

طرفین قرارداد بیمه باید در نهایت صداقت این قرار داد را امضا کنند و به تعهدات خود پای بند باشند. و در صورتی که رعایت نشود اصل قرار داد باطل است.

اصل حسن نیت، هم باید از سوی بیمه گر و هم از سوی بیمه گذار رعایت شود.

الف) در مورد بیمه گذار:

بیمه گذار موظف است هنگام انعقاد قرار داد و همچنین در زمان اجرای آن، هرگونه اطلاعاتی را که در خصوص ارزیابی ریسک بیمه نیاز است به اطلاع بیمه گر برساند، خواه بیمه گر این اطلاعات را در فرم پیشنهاد بیمه نامه خواسته باشد و یا نخواستته باشد.

ب) در مورد بیمه گر:

بیمه گر موظف است در سند بیمه کلیه تعهدات خود را به طور واضح و مشخص بیان کند و مواردی را که در پرداخت خسارت موثر است به اطلاع بیمه گذار برساند.

توجه: در صورت عدم رعایت این اصل از سوی هر یک از طرفین، طرف مقابل می تواند بیمه را باطل اعلام کند.

۲- اصل غرامت

هدف نهایی از بیمه، جبران خسارت های ناشی از حوادث و دریافت غرامت ناشی از آن از بیمه گر است. به موجب این اصل، بیمه نباید به منبع درآمد و سود بیمه گذار تبدیل شود و جبران خسارت نباید او را در وضعیتی بهتر از قبل از حادثه قرار دهید. البته اصل غرامت در مورد بیمه های عمر و حوادث اشخاص صدق نمی کند.

ارتباط مبلغ بیمه شده با پرداخت غرامت در بیمه های غرامتی، تعیین سرمایه بیمه (مبلغ بیمه شده) تاثیر زیادی در پرداخت خسارت (غرامت) دارد:

۱- بالاتر بودن سرمایه از قیمت واقعی آن:

این کار ممکن است به دو علت (انگیزه) صورت پذیرد:

الف) با قصد تقلب:

در صورتی که بیمه گذار با قصد تقلب و به نیت دریافت غرامت بیشتر از خسارت وارده به او اموال خود را بیمه کند عقد بیمه باطل است و خسارت وارده پرداخت نمی شود و حق بیمه های دریافتی نیز مسترد نخواهد شد. (ماده ۱۱ قانون بیمه)

ب) بدون قصد تقلب:

در صورتی که بیمه گذار سهوا و در اثر خطا اموال خود را بیشتر از قیمت واقعی آن بیمه کند بیمه گر فقط خسارت واقعی را می پردازد و نه سرمایه بیمه شده را.

۲- پایین تر بودن سرمایه بیمه از قیمت واقعی آن: قصد تقلب در اینجا مصداق پیدا نمی کند، چون در صورت بروز حادثه بیمه گذار مبلغ کمتری را دریافت خواهد کرد. به هر حال بیمه گر پس از اطلاع از این امر به دو صورت ممکن است برخورد کند:

الف) اعمال قاعده نسبی سرمایه:

هنگام بروز حادثه و در زمان پرداخت خسارت اگر بیمه گر متوجه شود که بیمه گذار اموال خود را به قیمتی کمتر از قیمت واقعی آن بیمه کرده است می تواند ماده ۱۰ قانون بیمه را اعمال کند. طبق این ماده «در صورتی که مال به کمتر از قیمت واقعی بیمه شده باشد بیمه گر فقط به تناسب مبلغی که بیمه کرده است با قیمت واقعی مال مسئول خسارت خواهد بود.»

ب) عدول از قاعده نسبی سرمایه:

در مواقع کم بیمه کردن اصل بر اعمال قاعده نسبی سرمایه است، اما ممکن است توافقات خاصی بین بیمه گر و بیمه گذار حاصل شود و این قاعده اعمال نشود، یکی از این موارد، بیمه به صورت نخستین خطر یا نخستین خسارت است.

بیمه به صورت نخستین خطر: این بیمه که اولین بار برای بیمه آتش سوزی مورد استفاده قرار گرفت (و به همین دلیل به بیمه اولین آتش سوزی نیز معروف است) حالتی است که در آن بیمه گذار مطمئن است در صورت بروز حادثه فقط قسمتی از اموال او آسیب خواهد دید، لذا با هماهنگی بیمه گر فقط درصدی از اموال خود را بیمه می کند و نه همه آن را (و از تخفیف ویژه نیز استفاده می کند) و در صورت بروز حادثه، بیمه گر تمامی خسارت وارده (تا سقف مبلغ بیمه شده) را بدون اعمال قاعده نسبی سرمایه پرداخت می کند.

در بیمه های زیان، بیمه گذار برای دریافت خسارت باید:

اولاً، ثابت کند که حادثه مورد بیمه اتفاق افتاده است. زیرا تنها در صورت وقوع حادثه موضوع بیمه است که بیمه گر ملزم به ایفاء تعهد خود در قبال بیمه گذار خواهد بود. ثانیاً، بیمه گذار باید ثابت کند که بین وقوع حادثه و خسارت وارده رابطه علیت وجود داشته، یعنی خسارت، معلول حادثه موضوع بیمه بوده است. زیرا بیمه گر هرگونه خسارت وارده به بیمه گذار را جبران نمی کند، بلکه تنها خسارتی را جبران خواهد کرد که مستقیماً در نتیجه وقوع حادثه موضوع بیمه وارد آمده باشد. ثالثاً، بیمه گذار باید موجودیت و ارزش مورد بیمه را در لحظه حادثه اثبات کند زیرا صدور بیمه به تنهایی دلیل وجود یا ارزش شی مورد بیمه در زمان تحقق حادثه موضوع بیمه نیست. حتی چنانچه بیمه گر در هنگام صدور بیمه نامه وجود و ارزش مورد بیمه را تایید کرده باشد، این تکلیف از بیمه گذار ساقط نمی شود. زیرا ممکن است بعد از رویت بیمه گر در ارزش یا وجود مورد بیمه تغییری حاصل شده باشد.

۳- اصل نفع بیمه ای

در بیمه های غرامتی (اموال و مسئولیت) بر اساس این اصل، تصور بر این است که بیمه گذار و یا استفاده کننده از بیمه مایل است خطر بیمه شده به وقوع نپیوندد. شخص بیمه گذار باید کسی باشد که در صورت ورود خسارت، از این اتفاق دچار زیان مالی شود. برای مثال، چنانچه بیمه گذاری اموال بیمه شده خود را فروخته باشد یا به علل قانونی این اموال به تصرف غیر در آمده باشد، از نظر بیمه در این مورد نفع بیمه ای بیمه گذار در زمینه مورد بیمه قطع شده است.

شایان ذکر است که نفع بیمه ای تنها به مالکان منحصر نیست و اشخاص زیر نیز دارای نفع بیمه پذیر هستند: مالکیت، مالکیت محدود راهن و مرتهن، موجر و مستاجر، مسئولیت قانونی، امین و وصی و قیم، طلبکار، کارفرما و زن و شوهر.

۴- اصل جانشینی

اصولا در بیمه، مسئولیت بیمه گر در مقابل بیمه گذار در مواردی است که در اثر عمل بیمه گذار (یا بیمه شده) و یا قوه قهریه باشد، اما اگر افراد دیگری باعث بروز حادثه و یا ایجاد خسارت بشوند از نظر قانونی، بیمه گر مسئول پرداخت خسارت نیست و باید از وارد کننده خسارت، هزینه آن طلب شود. اما برای راحتی بیمه گذار، در این مواقع شرکت های بیمه خسارت وارده را به بیمه گذار می پردازند و خود به عنوان جانشین او خسارت را از وارد کننده آن دریافت می کنند.

۵- اصل مشارکت (تعدد بیمه)

تعدد بیمه به این معنا است که برای یک شی بیمه شده چند قرار داد بیمه مجزا وجود داشته باشد. تعدد بیمه لزوما موجب بطلان قرار داد بیمه نمی شود. اما اگر سه شرط زیر تواما وجود داشته باشد تعدد بیمه خلاف اصل غرامت بوده و قرار دادهای بیمه به غیر از اولین قرار داد باطل است.

۱- جمع مبالغ بیمه شده از ارزش واقعی مورد بیمه تجاوز کند. ۲- منتفع (کس که نفع می برد) از تمام بیمه نامه ها یک شخص باشد. ۳- خطرهای بیمه شده در تمام بیمه ها یکسان باشد.

در صورتی که هر یک از سه شرط بالا نقض شود تعدد بیمه از بین خواهد رفت و نمی توان آ « را خلاف اصل غرامت دانست. به عنوان مثال ممکن است شرط اول به این صورت نقض شود که شخصی برای جبران فرانشیز، بیمه نامه های متعددی را تهیه کند، اما ارزش مبلغ بیمه شده در کل این بیمه نامه ها برابر ارزش واقعی بیمه شده باشد. در این حالت شروط ۲ و ۳ وجود دارند، اما چون شرط اول نقض شده، لذا کلیه بیمه نامه ها معتبر هستند. ممکن است شرط دوم به این صورت نقض شود که در مورد ارسال یک کالا، فرستنده و گیرنده، هر دو، کالا را بیمه کنند. در اینجا ممکن است ارزش مبالغ بیمه شده عملاً از ارزش واقعی کالا بیشتر شود و شرط سوم نیز محقق شود. اما چون شرط ۲ نقض شده باز هم هر دو بیمه نامه معتبر است. و همین طور در مورد شرط سوم که ممکن است بیمه گذار کالای خود را در مقابل چند خطر نزد بیمه گران متعدد بیمه کند. در این حالت اگر چه ممکن است دو شرط اول و دوم وجود داشته باشد. اما چون شرط سوم نقض شده است، لذا کلیه بیمه نامه ها معتبر است.

۶- اصل داوری

هر گونه اختلاف و مشکلی که بین بیمه گر و بیمه گذار بروز نماید، به ویژه از نظر فنی، قبل از طرح آن در دادگاه، ترجیحاً از طریق سازش و توافق حل و فصل می شود. این کار هم برای بیمه گر و هم برای بیمه گذار فوایدی را در پی خواهد داشت: برای بیمه گذار به خاطر صرفه جویی در وقت و رها شدن از پیگیریهای مداوم و برای بیمه گر از جهت لطمه نخوردن به حیثیت کاری و مسائل دیگر. ساز و کار اصل داوری به این صورت است که وقتی بیمه گر و بیمه گذار پس از انعقاد قرار داد (و عموماً در هنگام بروز حادثه و ایجاد خسارت) بر سر موضوعی با هم به توافق نرسند هر کدام یک داور انتخاب می کنند و این دو، نفر سومی را به عنوان سر داور بر می گزینند. نتیجه مذاکرات و رای گیری این هیات سه نفره برای طرفین لازم اجراست. اما در نهایت حتی پس از داوری، اگر یک از طرفین به حکم صادره اعتراض داشته باشد می تواند آن را از طریق مراجع ذی صلاح و دادگاه پیگیری کند.

۷- اصل علت نزدیک

باید بین خسارت ایجاد شده و خطر بیمه شده رابطه علت و معلولی مستقیم وجود داشته باشد. مثلا اگر هنگام آتش سوزی قسمتی از وسائل سوخت و از بین رفت این خسارت از طریق بیمه آتش سوزی قابل جبران است. اما اگر شخصی لب تاپ را برداشته و از خطر آتش سراسیمه به خیابان دوید و لب تاپ به زمین برخورد کند و از بین برود این مستقیما به سهل انگاری بیمه گذار مربوط می شود و غیر مستقیم به آتش سوزی است، لذا پرداخت غرامت او از طریق بیمه آتش سوزی میسر نیست .

۸- اصل اتکایی

توزیع ریسک، پایه و اساس اصل اتکایی را تشکیل می دهد. بر این مبنا بیمه گر برای اینکه ریسک پذیرفته شده را تا حد ممکن سر شکن و بین بیمه گران دیگر توزیع نماید از بیمه اتکایی استفاده می کند. با این کار بیمه گر امکان آن را می یابد که ریسک های خیلی بزرگ را که به تنهایی از عهده آن بر نمی آید قبول و مازادش را به بیمه گران دیگر واگذار کند.

• انواع ذخایر فنی بیمه :

مؤسسات بیمه مکلفاند برای ایفای تمامی تعهداتی که به موجب قراردادهای بیمه مستقیم و قراردادهای بیمه اتکایی به عهده گرفته اند، ذخایر فنی زیر را براساس ضوابط این آیین نامه محاسبه نمایند:

۱. بیمه های زندگی:

- ذخیره ریاضی
- ذخیره مشارکت بیمه گزاران در منافع
- ذخایر فنی بیمه عمر زمانی
- ذخیره فنی تکمیلی و خطرات طبیعی

۲. بیمه‌های غیرزندگی :

- ذخیره حق بیمه (حق بیمه عاید نشده)
- ذخیره ریسک‌های منقضی نشده
- ذخیره خسارات معوق
- ذخیره برگشت حق بیمه
- ذخیره ریاضی
- ذخیره مشارکت بیمه‌گزاران در منافع
- ذخیره فنی تکمیلی و خطرات طبیعی

تعریف بازاریابی :

بازاریابی شامل طیف وسیعی از فرآیندهای مرتبط با درک آنچه مصرف‌کنندگان می‌خواهند و سپس فراهم کردن آن نیاز برای مخاطبان است .

بازاریابی، شامل چهار عنصر کلیدی است که به ۴P معروف هستند:

- ۱- کالا یا خدمت (Product)
- ۲- توزیع یا محل (Place)
- ۳- قیمت گذاری (Pricing)
- ۴- ترویج (پیشبرد Promotion)

یک نقطه ی شروع بسیار مفید در بازاریابی، انجام تحقیقات علمی در بازار (محل داد و ستد کالا) برای پیدا کردن نیاز مشتری و در ارتباط با P ۴ است. بازاریابی با ارزیابی نیازی که محصولات و خدمات به آن پاسخ می دهند، شروع می شود.

دو نوع تحقیقات علمی در بازار داد و ستد کالا وجود دارد. تحقیق کمی مربوط به جمع آوری مقدار زیادی اطلاعات با استفاده از تکنیک هایی مانند پاسخ به پرسشنامه ها و فرم های دیگر ارزیابی. تحقیق کیفی شامل کار با نمونه های کوچکتر از مصرف کنندگان، که اغلب از مشتریان در مورد محصولات و خدمات سوال می شود و گفته های آنها یادداشت می شود.

بازاریابی معمولاً ترکیبی از هر دو پژوهش را انجام می دهد. بخش بازاریابی، تلاش خواهد کرد تا مطمئن شود بر روی هر آنچه که شرکت انجام می دهد، تمرکز دارد و بسیار نزدیک با تولید کار خواهد کرد تا اطمینان حاصل گردد که توسعه محصول جدید، با نیازها و انتظارات مشتریان عمیقاً گره خورده است. در واقع بازاریابی، فرایندی است که بین توانایی های شرکت و نیازهای مشتریان تعادل ایجاد می کند. به عنوان مثال، سازمان های خدمات مالی، می خواهد بفهمند مشتریان تمایل به افتتاح چه نوع حسابی دارند و یا به چه گزارش های مالی نیاز دارند و همچنین چه استانداردی از خدمات را انتظار دارند. خرده فروشان مواد غذایی (سوپر مارکتها) به دنبال پیدا کردن ترجیحات مشتری برای طراحی و طبقه بندی فروشگاه و ارائه طیفی از کالاها هستند. خطوط هوایی در مورد سطوح راحتی سفر مشتریان که برای آنها مطلوب است و رفتاری که ترجیح می دهند دریافت کنند اطلاعات جمع آوری می کنند. به بیان دیگر، بازاریابی شامل درک خواسته های مشتری و تطابق محصولات شرکت، برای برآورده ساختن آن نیازها و در برگیرنده فرایند سودآوری برای شرکت است. بازاریابی موفق مستلزم ارائه محصول مناسب در زمان مناسب و مکان مناسب است و اطمینان از اینکه مشتری از وجود محصول مطلع است، از این رو موجب سفارش های آینده می شود. یک تعریف کاربردی بازاریابی پیش بینی و شناسایی نیازهای مشتری و از آن طریق، رسیدن به سود یا سایر اهداف مهم سازمانی است.

فراموش نباید کرد که اصول بازاریابی همیشه غیر قابل تغییر است و در سایر تعاریفی که از بازاریابی گرفته می شود، این اصول را نمی توان نادیده گرفت.

دارائی‌ها بانک :

۱- خالص دارایی‌های خارجی بانک مرکزی؛ شامل : موجودی ارز و خالص مطالبات از خارج،

۲-ذخایر طلا،

۳-خالص مطالبات بانک مرکزی از دولت؛ شامل: مطالبات از بخش دولتی، سپرده‌های بخش دولتی، حساب

سرمایه بانک مرکزی،اوراق قرضه دولتی،

۴-مطالبات بانک مرکزی از بانک‌های تجاری؛ شامل: وام‌ها و اعتبارات اعطایی به بانک‌های تجاری.

سرمایه در بانک :

سرمایه بانک به تفاوت در ارزش سرمایه و بدهی بانک گویند. سرمایه بانک بیانگر ارزش خالص بانک یا ارزش آن برای صاحبان سهام بانک است.

قسمت دارایی‌های بانکی شامل وجه نقد، اوراق بهادار دولتی و تسهیلات دارای سود بهره مانند تسهیلات مسکن، اعتبارات اسنادی و تسهیلات بین بانکی است. قسمت بدهی‌های بانک شامل تمامی بدهی‌های بانک به اضافه هزینه سوخت تسهیلات می‌باشد.

بانکهای سرمایه‌ای که پذیرهنویسی می‌کنند (برای فروش ضمانت می‌کنند) اوراق بهادار و اوراق قرضه، به داد و ستد حسابهای خودشان می‌پردازند، ایجاد بازار می‌کنند و به شرکتها پیشنهاد فعالیت‌های بازار سرمایه نظیر ادغام‌ها و کسب سود را می‌دهند.

• **بانکهای سرمایه‌گذار دو عملکرد بهم پیوسته و نزدیک را انجام می‌دهند:**

- ۱- در بازار اولیه ، بانکهای سرمایه‌گذار اوراق بهادار جدیداً انتشار یافته را جهت تامین مالی شرکت‌های مربوطه ، شناور می‌سازند.
- ۲- در بازار ثانویه ، بانکهای سرمایه‌گذار با عمل در قالب کارگزار و معامله گر در خرید و فروش اوراق بهادار موجود کمک می‌نمایند.
- اولین و شاید مهمترین وظیفه بانکهای سرمایه‌گذار ، فروش اوراق بهادار تازه انتشار یافته برای شرکت صادر کننده این اوراق است. موضوع قیمت‌گذاری و توزیع اوراق بهادار برای شرکت صادر کننده بسیار مهم است چراکه هزینه سرمایه شرکت با آن مشخص می‌شود. قیمت سهام و نرخ بهره اوراق بهادار جدید بایستی لزوماً مرتبط با قیمت و سایر مشخصات اوراق مشابه در بازار ثانویه باشد. قیمت‌گذاری مناسب بر روی اوراق بهادار در حوزه عملکرد بانکهای سرمایه‌گذار قرار دارد.
- یکی دیگر از خدمات مهم و روزافزون بانکهای سرمایه‌گذار ، فعالیت‌های مربوط به خرید و ادغام شرکتها و مشاوره در این زمینه است.
- عملکرد دلال یا بازارساز شامل قرار دادن سرمایه در معرض ریسک و انتقال داراییهای مالی است. برای شرکت‌هایی که نقش‌های ذکر شده را در بازارهای مالی ارائه می‌دهند، این عملکرد در مقیاسهای وسیعتری صورت می‌گیرد. همانطور که اشاره گردید یکی از وظایف اصلی بانکهای سرمایه‌گذاری صدور اوراق بهادار جدید در بازار اولیه است. اما بسیاری از نهادهای مالی دیگر که بانک سرمایه‌گذار نامیده نمی‌شوند در این کار شرکت می‌نمایند.

ذخائر بانکی :

۱. ذخایر قانونی: طبق قانون، مؤسسات سپرده پذیر موظفند بخشی از سپرده های مردم را به بانک مرکزی تحویل دهند. این ذخایر، ابتدا برای جلوگیری از ورشکستگی بانک ها زمان هجوم احتمالی سپرده گذاران نگهداری می شد؛ ولی با امکان بیمه کردن سپرده ها، این ضرورت منتفی شد و ذخایر قانونی امروزه به صورت ابزار سیاست پولی در اختیار بانک مرکزی است. ذخایر قانونی در بانکداری سنتی برای سپرده های جاری و همچنین سپرده های مدت دار نگهداری می شود؛ بنابراین، بخشی از ذخایر قانونی، به سپرده های جاری، و بخشی دیگر به سپرده های مدت دار مربوط است.
 ۲. ذخایر مازاد: مؤسسات سپرده پذیر ترجیح می دهند ذخایری بیش از ذخایر قانونی نگه دارند تا در صورت لزوم از آن استفاده کنند. تصمیم گیری یک بانک درباره میزان نگهداری ذخایر مازاد، مانند تصمیم گیری فرد برای تقاضای احتیاطی پول است. بانک ها ذخایر را به منظور پاسخگویی تقاضا برای پول نقد یا پرداخت به بانک های دیگر نگه می دارند. اگر بانک ها نتوانند پاسخگوی این تقاضاها باشند، ناچارند از بانک مرکزی یا بانک های دیگر که به طور اتفاقی دارای ذخایر مازادند، قرض بگیرند. ذخایری را که بانک ها از این طریق به دست می آورند ذخایر قرض گرفته شده می نامند. هزینه اخذ وام از بانک مرکزی نرخ تنزیل است و هزینه اخذ وام از بانک های دیگر بهره ای است که بانک ها دریافت می کنند. از سوی دیگر، هزینه فرصت نگهداری ذخایر برای بانک، بهره دارایی هایی است که بانک می تواند در آن ها سرمایه گذاری کند و سود خود را افزایش دهد .
- انتخاب نسبت ذخیره مازاد بر میزان ذخایر قانونی، به سه عامل بستگی دارد. این سه عامل عبارتند از بی اطمینانی به خالص جریان سپرده بانک، نرخ تنزیل، نرخ بهره بازار.

- هرچه نرخ تنزیل افزایش یابد، ذخایر مازاد افزایش، و هرچه نرخ بهره بازار افزایش یابد، میزان این ذخیره کاهش می یابد.
- بانک مرکزی در این نظام وظیفه انتشار اسکناس و ضرب مسکوک، کنترل نظام پولی و اعتباری و بانکی کشور، حفظ ذخایر بانک ها، حفظ و مدیریت ذخایر ارزی، وظیفه بانکداری برای دولت و ارائه خدمات مشاوره و نمایندگی دولت، انجام عملیات بانکی سایر بانک های مرکزی جهان و مؤسسه های مالی بین المللی و ارائه تسهیلات اعتباری از طریق تنزیل مجدد اسناد بانک ها را بر عهده دارد.

بانکداری الکترونیک یا برخط یا اینترنتی:

فراهم آوردن امکاناتی برای کارکنان در جهت افزایش سرعت و کارایی آنها در ارائه خدمات بانکی در محل شعبه و همچنین فرایندهای بین شعبه‌ای و بین بانکی در سراسر دنیا و ارائه امکانات سخت‌افزاری و نرم‌افزاری به مشتریان که با استفاده از آنها بتوانند بدون نیاز به حضور فیزیکی در بانک، در هر ساعت از شبانه روز (۲۴ ساعته) از طریق کانال‌های ارتباطی ایمن و با اطمینان عملیات بانکی دلخواه خود را انجام دهند.

به عبارت دیگر بانکداری الکترونیکی استفاده از فناوری‌های پیشرفته نرم‌افزاری و سخت‌افزاری مبتنی بر شبکه و مخابرات برای تبادل منابع و اطلاعات مالی به صورت الکترونیکی است و نیازی به حضور فیزیکی مشتری در شعبه نیست.

به مشتریان اجازه می‌دهد تا معاملات اقتصادی را در یک وبسایت امن به طرقی مثل کارهای خرده بانکی یا بانک مجازی، مؤسسه مالی و اعتباری یا شرکت‌های ساخت و ساز انجام دهند.

مهمترین کانال‌های بانکداری الکترونیک عبارتند از:

- رایانه‌های شخصی
- کیوسک
- شبکه‌های مدیریت یافته
- تلفن ثابت و همراه
- دستگاه‌های خودپرداز
- پایانه‌های فروش

خدمات بانکداری الکترونیک را از سه جنبه مورد توجه قرار می‌دهد و معتقد است مشتریان بانک‌ها، در سه سطح قادر به دریافت خدمات بانکداری الکترونیک هستند. این سه سطح عبارتند از:

۱. **اطلاع‌رسانی:** این سطح ابتدایی‌ترین سطح خدمات بانکداری الکترونیک است. در این سطح، بانک، اطلاعات مربوط به خدمات و عملیات بانکی خود را از طریق شبکه‌های عمومی یا خصوصی معرفی می‌کند.
۲. **تعاملی:** این سطح از خدمات بانکداری الکترونیک، امکان انجام مبادلات بین سیستم بانکی و مشتری را فراهم می‌آورد. ریسک این سطح در خدمات بانکداری الکترونیک بیشتر از شیوه سنتی است و به ابزارهای مناسبی برای کنترل دسترسی کاربران به شبکه بانک نیاز دارد.
۳. **تراکنشی:** در این سطح، مشتری قادر است با استفاده از یک سیستم امنیتی کنترل شده، فعالیت‌هایی از قبیل صدور چک، انتقال وجه و افتتاح حساب را انجام دهد. این سطح از خدمات بانکداری الکترونیک، از بالاترین سطح ریسک برخوردار است.

شاخه‌های بانکداری الکترونیک

- بانکداری اینترنتی
- بانکداری مبتنی بر تلفن همراه و فناوری‌های مرتبط با آن
- بانکداری تلفنی
- بانکداری مبتنی بر نمابر
- بانکداری مبتنی بر دستگاه‌های خودپرداز
- بانکداری مبتنی بر پایانه‌های فروش
- بانکداری مبتنی بر شعبه‌های الکترونیکی
- بانکداری مبتنی بر دستگاه‌های کارت خوان

مزایای بانکداری الکترونیک :

مزایای بانکداری الکترونیک را می‌توان از دو جنبه مشتریان و موسسات مالی مورد توجه قرار داد از دید مشتریان می‌توان به صرفه جویی در هزینه‌ها، صرفه جویی در زمان و دسترسی به کانال‌های متعدد برای انجام عملیات بانکی نام برد. از دید موسسات مالی می‌توان به ویژگی‌هایی چون ایجاد و افزایش شهرت بانک‌ها در ارائه نوآوری، حفظ مشتریان علی‌رغم تغییرات مکانی بانکها، ایجاد فرصت برای جستجوی مشتریان جدید در بازارهای هدف، گسترش محدوده جغرافیایی فعالیت و برقراری شرایط رقابت کامل را نام برد..

مهم‌ترین مزایای بانکداری الکترونیک عبارت‌اند از: تمرکز بر کانال‌های توزیع جدید، ارائه خدمات اصلاح شده به مشتریان و استفاده از راهبردهای تجارت الکترونیک. البته مزایای بانکداری الکترونیک از دیدگاه‌های کوتاه مدت، میان مدت و بلند مدت نیز قابل بررسی است. رقابت یکسان، نگهداری و جذب مشتریان از جمله مزایای بانکداری الکترونیک در کوتاه مدت (کمتر از یکسال) هستند. در میان مدت (کمتر از ۱۸ ماه) مزایای بانکداری

الکترونیک عبارت‌اند از: یکپارچه سازی کانالهای مختلف، مدیریت اطلاعات، گستردگی طیف مشتریان، هدایت مشتریان به سوی کانال‌های مناسب با ویژگی‌های مطلوب و کاهش هزینه‌ها، کاهش هزینه پردازش معاملات، ارائه خدمات به مشتریان بازار هدف و ایجاد در آمد نیز از جمله مزایای بلند مدت بانکداری الکترونیک هستند.

مقررات بانکی

قانون پولی و بانکی کشور

قانون برنامه پنجساله پنجم توسعه

قانون مبارزه با تأمین مالی تروریسم

قانون مبارزه با پول‌شویی

قانون رفع موانع تولید و ارتقای نظام مالی کشور

قانون تنظیم بازار غیرمتشکل پولی

قانون عملیات بانکی بدون ربا (بهره)

قانون بودجه سال ۱۳۹۵ کل کشور

قانون تسهیل اعطای تسهیلات بانکی و کاهش هزینه‌های طرح و تسریع در اجرای طرح‌های تولیدی و افزایش

منابع

مالی و کارآیی بانک‌ها

قانون تجارت

لایحه قانونی ممنوعیت خروج بدهکاران بانکها

قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل ۴۴ قانون اساسی

قانون اجازه تاسیس بانک های غیردولتی

قانون مبارزه با پولشویی:

ماده ۱- اصل بر صحت و اصالت معاملات تجاری موضوع ماده (۲) قانون تجارت است، مگر آن که براساس مفاد این قانون خلاف آن به اثبات برسد. استیلاي اشخاص بر اموال و دارایی اگر توام با ادعای مالکیت شود، دال بر ملکیت است.

ماده ۲- جرم پولشویی عبارت است از:

الف - تحصیل، تملک، نگهداری یا استفاده از عواید حاصل از فعالیت‌های غیرقانونی با علم به این که به طور مستقیم یا غیرمستقیم در نتیجه ارتکاب جرم به دست آمده باشد.

ب - تبدیل، مبادله یا انتقال عوایدی به منظور پنهان کردن منشا غیرقانونی آن با علم به این که به طور مستقیم یا غیرمستقیم ناشی از ارتکاب جرم بوده یا کمک به مرتکب به نحوی که وی مشمول آثار و تبعات قانونی ارتکاب آن جرم نگردد.

ج - اخفاء یا پنهان یا کتمان کردن ماهیت واقعی، منشا، منبع، محل، نقل و انتقال، جابه‌جایی یا مالکیت عوایدی که به طور مستقیم یا غیرمستقیم در نتیجه جرم تحصیل شده باشد.

ماده ۳- عواید حاصل از جرم به معنای هر نوع مالی است که به طور مستقیم یا غیرمستقیم از فعالیت‌های مجرمانه به دست آمده باشد.

ماده ۴- به منظور هماهنگ کردن دستگاه‌های ذی‌ربط در امر جمع‌آوری، پردازش و تحلیل اخبار، اسناد و مدارک، اطلاعات و گزارش‌های واصله، تهیه سیستم‌های اطلاعاتی هوشمند، شناسایی معاملات مشکوک و به منظور مقابله با جرم پولشویی شورای عالی مبارزه با پولشویی به ریاست و مسوولیت وزیر امور اقتصادی و دارایی و با عضویت وزراء بازرگانی، اطلاعات، کشور و رئیس بانک مرکزی با وظایف ذیل تشکیل می‌گردد:

۱- جمع‌آوری و کسب اخبار و اطلاعات مرتبط و تجزیه و تحلیل و طبقه‌بندی فنی و تخصصی آنها در مواردی که قرینه‌ای بر تخلف وجود دارد طبق مقررات.

۲- تهیه و پیشنهاد آئین‌نامه‌های لازم در خصوص اجراء قانون به هیات‌وزیران.

۳- هماهنگ کردن دستگاه‌های ذی‌ربط و پیگیری اجراء کامل قانون در کشور.

۴- ارزیابی گزارش‌های دریافتی و ارسال به قوه قضائیه در مواردی که به احتمال قوی صحت دارد و یا محتمل آن از اهمیت برخوردار است.

۵ - تبادل تجارب و اطلاعات با سازمانهای مشابه در سایر کشورها در چهارچوب مفاد ماده (۱۱).

تبصره ۱- دبیرخانه شورای عالی در وزارت امور اقتصادی و دارایی خواهد بود.

تبصره ۲- ساختار و تشکیلات اجرائی شورا متناسب با وظایف قانونی آن با پیشنهاد شورا به تصویب هیات‌وزیران خواهد رسید.

تبصره ۳- کلیه آئین‌نامه‌های اجرائی شورای فوق‌الذکر پس از تصویب هیات‌وزیران برای تمامی اشخاص حقیقی و حقوقی ذی‌ربط لازم‌الاجراء خواهد بود. متخلف از این امر به تشخیص مراجع اداری و قضائی حسب مورد به دو تا پنج سال انفصال از خدمت مربوط محکوم خواهد شد.

ماده ۵ - کلیه اشخاص حقوقی از جمله بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران، بانکها، موسسات مالی و اعتباری، بیمه‌ها، بیمه مرکزی، صندوقهای قرض‌الحسنه، بنیادها و موسسات خیریه و شهرداریها مکلفند آئین‌نامه‌های مصوب هیات‌وزیران در اجراء این قانون را به مورد اجراء گذارند.

ماده ۶ - دفاتر اسناد رسمی، وکلای دادگستری، حساب‌رسان، حسابداران، کارشناسان رسمی دادگستری و بازرسان قانونی مکلفند اطلاعات مورد نیاز در اجراء این قانون را که هیات‌وزیران مصوب می‌کند، حسب درخواست شورای عالی مبارزه با پولشویی، ارائه نمایند.

ماده ۷- اشخاص، نهادها و دستگاههای مشمول این قانون (موضوع مواد ۵ و ۶) برحسب نوع فعالیت و ساختار سازمانی خود مکلف به رعایت موارد زیر هستند:

الف - احراز هویت ارباب رجوع و در صورت اقدام توسط نماینده یا وکیل، احراز سمت و هویت نماینده و وکیل و اصیل در مواردی که قرینه‌ای بر تخلف وجود دارد.

تبصره - تصویب این قانون ناقض مواردی که در سایر قوانین و مقررات احراز هویت الزامی شده است، نمی‌باشد.

ب - ارائه اطلاعات، گزارشها، اسناد و مدارک مربوط به موضوع این قانون به شورای عالی مبارزه با پولشویی در چهارچوب آئین‌نامه مصوب هیات‌وزیران.

ج - گزارش معاملات و عملیات مشکوک به مرجع ذی‌صلاحی که شورای عالی مبارزه با پولشویی تعیین می‌کند.

د - نگهداری سوابق مربوط به شناسایی ارباب رجوع، سوابق حسابها، عملیات و معاملات به مدتی که در آئین‌نامه اجرائی تعیین می‌شود.

ه - تدوین معیارهای کنترل داخلی و آموزش مدیران و کارکنان به منظور رعایت مفاد این قانون و آئین‌نامه‌های اجرائی آن.

ماده ۸ - اطلاعات و اسناد گردآوری شده در اجراء این قانون، صرفاً در جهت اهداف تعیین شده در قانون مبارزه با پولشویی و جرائم منشا آن مورد استفاده قرار خواهد گرفت، افشاء اطلاعات یا استفاده از آن به نفع خود یا دیگری به طور مستقیم یا غیرمستقیم توسط ماموران دولتی یا سایر اشخاص مقرر در این قانون ممنوع بوده و متخلف به مجازات مندرج در قانون مجازات انتشار و افشاء اسناد محرمانه و سری دولتی مصوب ۱۳۵۳/۱۱/۲۹، محکوم خواهد شد.

ماده ۹ - مرتکبین جرم پولشویی علاوه بر استرداد درآمد و عواید حاصل از ارتکاب جرم مشتمل بر اصل و منافع حاصل (و اگر موجود نباشد، مثل یا قیمت آن) به جزای نقدی به میزان یک چهارم عواید حاصل از جرم محکوم می شوند که باید به حساب درآمد عمومی نزد بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران واریز گردد.

تبصره ۱- چنانچه عواید حاصل به اموال دیگری تبدیل یا تغییر یافته باشد، همان اموال ضبط خواهد شد.

تبصره ۲- صدور و اجراء حکم ضبط دارایی و منافع حاصل از آن در صورتی است که متهم به لحاظ جرم منشا، مشمول این حکم قرار نگرفته باشد.

تبصره ۳- مرتکبین جرم منشا، در صورت ارتکاب جرم پولشویی، علاوه بر مجازاتهای مقرر مربوط به جرم ارتكابی، به مجازاتهای پیش‌بینی شده در این قانون نیز محکوم خواهند شد.

ماده ۱۰ - کلیه اموری که در اجراء این قانون نیاز به اقدام یا مجوز قضائی دارد باید طبق مقررات انجام پذیرد. قوه قضائیه موظف است طبق مقررات همکاری نماید.

ماده ۱۱ - شعبی از دادگاههای عمومی در تهران و در صورت نیاز در مراکز استانها به امر رسیدگی به جرم پولشویی و جرائم مرتبط اختصاص می‌یابد. اختصاصی بودن شعبه مانع رسیدگی به سایر جرائم نمی‌باشد.

ماده ۱۲ - در مواردی که بین دولت جمهوری اسلامی ایران و سایر کشورها قانون معاضدت قضایی و اطلاعاتی در امر مبارزه با پولشویی تصویب شده باشد، همکاری طبق شرایط مندرج در توافقنامه صورت خواهد گرفت.

قانون فوق مشتمل بر دوازده ماده و هفت تبصره در جلسه علنی روز سه‌شنبه مورخ دوم بهمن ماه یکهزار و سیصد و هشتاد و شش مجلس شورای اسلامی تصویب و در تاریخ ۱۳۸۶/۱۱/۱۷ به تایید شورای نگهبان رسید.

بانکداری اسلامی :

منظور از بانکداری اسلامی نوعی سیستم بانکداری است که مبتنی بر قوانین اسلامی و نظریات اقتصاددانان و کارشناسان علوم بانکی و علمای اسلام است. اگر مولفه های اصلی بانکداری اسلامی را حذف ربا از تمامی عملیات بانکی و انطباق عملیات بانکی با موازین شرعی بدانیم، اساس بانکداری اسلامی، تسهیم سود، مشخص بودن مسیر مصرف منابع و نظارت بر عملیات بانکی خواهند بود. براین اساس، در بانکداری سنتی (ربوی) بین بانک و مشتری و گیرنده تسهیلات یک رابطه مستقیم وجود دارد و بواسطه وجود همین رابطه مستقیم، رابطه دائن و مدیون بوجود می آید، اما در بانکداری اسلامی وجوه سپرده گذاران طبق موازین شرعی و حقوقی و در قالب عقود معین سرمایه گذاری می شود.

تفاوت سود در بانکداری اسلامی و ربا :

در مبحث بانکداری اسلامی موضوع سود و حداقل سود مورد انتظار پیش کشیده می شود که با ربا (بهره)، به معنی دریافت هر مبلغ اضافه بر روی دین مشروط بر اینکه قبلاً شرط شده باشد، تفاوت هایی اساسی دارد، از جمله اینکه: ۱- سود با توافق طرفین تعیین و به نسبت های مورد توافق پرداخت می شود، ولی ربا از طرف وام دهنده (دائن) تعیین و به هر نرخ یا نرخ های ثابت از قبل تعیین شده، پرداخت می گردد.

۲- سود قبل از تحقق حالت التزام دارد و پس از تحقق حالت الزام، ولی ربا بر ذمه وام گیرنده (مدیون) بوده و پرداخت آن در هر حالتی الزامی است.

۳- نظام بانکداری بدون ربا ریشه در ایدئولوژی و ارزش های اقتصاد اسلامی دارد و تحقق آن مستلزم استقرار عدالت اقتصادی و اجتماعی و نیز توزیع عادلانه درآمد و ثروت در جامعه است. اساس بانکداری اسلامی، تسهیم سود، مشخص بودن مسیر مصرف منابع و نظارت بر عملیات بانکی است. حاصل بهره وری از عوامل تولید، بالآخر عامل کار و سرمایه است، ولی ربا حاصل بهره وری از سرمایه (دارایی های نقدی) است و صاحب سرمایه در تحقق آن مشارکت مستقیم ندارد.

۴- سود مستند و مجوز شرعی دارد و از لحاظ حقوقی و اقتصادی قابل توجیه است، ولی ربا مستند و مجوز شرعی ندارد و از لحاظ حقوقی و اقتصادی قابل توجیه نیست.

۵- بانک اسلامی پول های مشتریان خود را بدون تعهد مستقیم یا غیر مستقیم به پرداخت پاداش ثابت به سپرده های آنها دریافت می کند اما بازپرداخت اصل سپرده ها را به هنگام درخواست مشتری تضمین می کند. بانک اسلامی، وجوه نزد خود را (بدون وام دادن بابت بهره) در فعالیت های تجاری و سرمایه گذاری به کار می گیرد (یعنی براساس مشارکت در سود) و در صورتی که فعالیت مورد نظر زیان کند بانک نیز همانند سایر شرکاء در زیان سهم خواهد شد. برای تکمیل تعریف بانک اسلامی لازم است شرط دیگری به شرط عدم معامله با بهره (ربا) اضافه نمود. و آن التزام به اصول شریعت اسلامی در تمام فعالیت ها و معاملات (و به دنبال آن عدم به کار گیری منابع مالی در فعالیت های غیر مشروع) و التزام به مقاصد شریعت در تأمین منابع و مصالح جامعه اسلامی می باشد.

اصول بانکداری اسلامی :

بانکداری اسلامی همان اهداف بانکداری متداول دنیا را دنبال می کند با این تفاوت که ادعا می شود عملیات بانکداری در این بانکها براساس فقه معاملات اسلامی صورت می گیرد.

مهم‌ترین اصل در بانکداری اسلامی تقسیم سود و زیان حاصل از معامله و پرهیز از پرداخت ربا یا همان بهره پول است.

- ✓ عمومی‌ترین مفاهیم مورد استفاده بانکداری اسلامی شامل :
- ✓ مضاربه (تقسیم سود)
- ✓ ودیعه (به امانت گذاردن)
- ✓ مشارکت (سرمایه‌گذاری مشترک)
- ✓ مرابحه (قرارداد مبتنی بر قیمت تمام شده)
- ✓ اجازه به شرط تملیک (لیزینگ)

عقود مختلف در بانکداری اسلامی

مضاربه :

نمونه‌ای از شراکت در استفاده از منابع مالی است که یک طرف مسوول تامین سرمایه و یک طرف وظیفه انجام کار، تخصص و مدیریت را برعهده می‌گیرد. هرگونه منفعت به دست آمده براساس یک توافق قبلی بین طرفین تقسیم می‌شود در صورتی که هرگونه زیان تنها متوجه تامین‌کننده سرمایه است. در این حالت بابت زیان شرکت و عامل اجرای پروژه خسارتی پرداخت نمی‌شود.

در این عقد به وام‌دهنده رب‌المال و به وام‌گیرنده مضاربه می‌گویند. در بانکداری اسلامی تمامی سرمایه توسط بانک پرداخت می‌شود و اجرای تجارت و مدیریت آن برعهده طرف مقابل است.

در مضاربه هیچ‌گونه زبانی تقسیم نمی‌شود. بانک در واقع صاحب دارایی است و عامل اجرایی به عنوان کارگر و یا کارگزار وی محسوب می‌شود.

تقسیم سود بیشتر همانند عقد مشارکت تقسیم می‌شود.

در مضاربه صاحب سرمایه حق مداخله در مدیریت و تجارت را ندارد مسوولیت این مهم برعهده عامل این پروژه است.

مهم‌ترین ویژگی مضاربه امکان توافق بر سر تقسیم سود به هر نسبت بین طرفین است. مضاربه می‌تواند به صورت انفرادی و یا گروهی اجرا شود.

ودیعه :

در عقد ودیعه بانک به عنوان یک محافظ و معتمد برای سپرده‌گذاری در نظر گرفته می‌شود. در بانکداری اسلامی هر شخص می‌تواند پول خود را به صورت ودیعه نزد بانک به امانت بسپارد و هر گاه که خواست می‌تواند آن را بدون کم‌وکاست دریافت کند. به این سپرده سودی تعلق نمی‌گیرد و در مقابل بانک با صلاحدید خود صاحب سپرده براساس میزان استفاده از سپرده هدیه‌ای تقدیم می‌کند. البته پرداخت این هدیه از سوی بانک نیز هیچگاه تضمین نمی‌شود اما بانک تلاش می‌کند برای پاداش دادن به سپرده‌گذار براساس طول یک دوره سپرده‌گذاری هدیه‌ای به وی بدهد.

مرابحه :

مرابحه از نظر لغوی به معنی توافقی دوطرفه برای سود یک معامله است. مرابحه قراردادی است که براساس آن فروشنده هزینه و سود مورد انتظار خود را اعلام می‌کند. بانکداری اسلامی این نوع قرارداد را به عنوان یکی از تکنیک‌های کاری خود پذیرفته است. به عنوان یک تکنیک مالی مشتری از بانک درخواست می‌کند که یک کالای مشخص را برای وی خریداری کند و بانک با اعلام میزان سود علاوه بر هزینه خرید به مشتری این کار را انجام می‌دهد.

✓ مباحه : در یک قرارداد رهنی به جای اینکه برای خرید یک کالا، وام در اختیار خریدار قرار بگیرد، بانکها خود اقدام به خرید کالا می کنند و آن را دوباره به خریدار می فروشند و وجه آن را به صورت قسطی دریافت می کند. البته در این معامله سودی و یا جریمه ای دریافت نمی شود. به منظور جلوگیری از هر گونه قصور در این زمینه بانک اقدام به دریافت وثیقه می کند. کالا یا ملک مورد معامله از آغاز به نام خریدار ثبت می شود.

✓ اجازه به شرط تملیک (لیزینگ) : وام بانکهای اسلامی برای خرید وسائل نقلیه نیز شیوه مشابهی از لیزینگ است که وسیله نقلیه را با قیمتی بالاتر از قیمت معمول به خریدار می فروشد اما مالکیت خودرو را تا پایان مدت اقساط وام حفظ می کند.

✓ مشارکت (سرمایه گذاری مشترک): نوعی دیگر از انواع تسهیلات بانکهای اسلامی پرداخت وام به شرکتها با نرخ بهره شناور است. نرخ بهره شناور به عنوان نرخ بازده ویژه یک شرکت به حساب می آید. به علاوه اینکه سود بانک دقیقاً برابر با سود خود شرکت خواهد بود. به عبارتی بانک تامین کننده منابع مالی و شرکت پدیده آورنده و مجری پروژه است که در پی طرح اقتصادی به سرمایه گذاری مشترک می پردازند.

بنابراین این سود و زیان نیز به طور مساوی بین آنها تقسیم می شود و شرکت نباید در صورت شکست در پروژه هزینه ها و زیان را برعهده گیرد.

قرض الحسنه:.

قرض الحسنه یک وام با فضیلت است. وام قرض الحسنه با شرط اینکه در پایان دوره به هیچ عنوان مبلغی به آن اضافه نشود، پرداخت می شود. این وام بدون بهره برای اهداف خیریه یا برطرف کردن نیازهای سرمایه گذاری های

کوتاه مدت اعطا می‌شود. قرض گیرنده موظف است که تنها اصل مبلغ وام را بازگرداند. این وام فقط مخصوص افراد نیازمند است و پاداش پرداخت این وام نزد خداوند است.

بانک‌های اسلامی در ارائه این وام به روش‌های مختلفی عمل می‌کنند. برخی از این بانک‌ها وام قرض‌الحسنه را صرفاً برای سرمایه‌گذاری در خود بانک به متقاضیان ارائه می‌دهند. برخی دیگر به همه مشتریان این وام را پرداخت می‌کنند. برخی از بانک‌ها این وام را صرفاً به دانشجویان نیازمند و دیگر بخش‌های اقتصادی ضعیف جامعه می‌دهند. تولیدکنندگان کوچک، کشاورزان و شرکت‌هایی که قادر نیستند از منابع دیگر نقدینگی مورد نیاز خود را تأمین کنند از متقاضیان این وام‌ها هستند.

فلسفه بانکداری اسلامی:

شریعت اسلامی تنها ربا (بهره) را حرام اعلام کرد، اما سایر درآمدهای سرمایه را ممنوع نکرده است. به عبارت دیگر هر گونه پیش شرط برای انتفاع از اصل سرمایه و بدهی ممنوع اعلام شده است. براساس اصول اسلامی شیوه اجرایی و به‌کارگیری سرمایه در یک پروژه و موارد ایجاد شغل از اهمیت ویژه برخوردار است. با الهام از آیه ۲۷۵ سوره دوم قرآن کریم، سوره بقره ممنوعیت کار و درآمد بدون ریسک موجب می‌شود که فعالیت‌های مالی در اسلام دارایی‌های واقعی با ارزش افزوده همراه باشد.

بانکداری اسلامی بر تقسیم ریسک، دادوستد فیزیکی کالا، درگیری مستقیم با تجارت و کار، اجاره و قراردادهای ساختمانی با استفاده از عقود مختلف شرعی استوار است، همچنین بانکداری اسلامی با مدیریت دارایی به منظور افزایش درآمد عمومی است. تقسیم ریسک و مدیریت آن برای دستیابی به حاکمیت مشارکت و همکاری در انجام پروژه‌ها یکی از اهداف بانکداری اسلامی است.

سود در اسلام پاداش نام دارد و فعالیت‌های مبتنی بر تقسیم ریسک و استفاده از منابع برای بالابردن ارزش سرمایه مجاز شمرده شده است.

معاملات مالی مجاز از سوی شریعت اسلامی باید مبتنی بر ارائه کالا، خدمات و منافع باشد. این سیاست برای برخورد و تعامل بهتر سیاست‌های پولی و مالی و ایجاد نظم بیشتر مورد توجه قرار دارد.